

Изази сваке седмице
на читавом табаку.
Претплата, огласи и до-
писи шаљу се уредништ-
ву „Гл. Народа у Н. Сад.“

ГЛАС НАРОДА

Цена је листу:
на годину 3 еор.
на осам месеци . . . 2 „
на четир месеца . . . 1 „
за Србију годишње 4 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ, ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ ОГЛАСЕ,
КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

Са сузама горким уписујемо данас у читуљу мртвих овога листа два дична имена српска.

Ми се не журисмо никад са јављанем жалосних гласова, има и онако у народу на-
шем доста жалости. Али још један гроб ни побусили нисмо а већ се и други отворио и за-
клопио и вратили смо се с гробља књижевника и раденика народних а гробар за нама
врата незатвара.

КОСТА ТРИФКОВИЋ

умро 19. фебруара 1875. — Живно 32 године.

Коста Трифковић, родом Новосађан беше чиновник и књижевник народни. Он беше фишкал вароши новосадеке. Говорник на опе-
лу његовом рече: Је ли требало у магистрату или у скупштини варошкој заузети се за права ове вароши или је требало у сиротињском столу бранити корист сиротиње и сирочади свуда је он као фишкал своје место достојно заступао, као да је слутио, да ће скорим оставити након себе сироче, коме ће тако исто требати страна заштита.“ И јесте такав је фишкал био Коста Трифковић. Међу чиновницима био је један од највреднијих, а међу књижевницима био је он из кола својих млађих пријатеља без сумње највреднији. Радња књижевна његова највише је се окретала око народног позоришта, црн барјак на дворани позоришној за читаву недељу дана и парастос што га приреди добровољно друштво у Слатини показује, да позориште пратња при погребу, да Н. Сад, „Јавор,“ да књижевност јако осећа шта је у њему изгубљено.

А ми личним и по раду пријатељима својим чинећи овим последњу услугу хришћанску вапијемо: Лака вам браћо земља била и вечан спомен међу људма!

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ

умро 26. фебруара. 1875. — Живно 30 година.

Светозар Марковић је рођен у Јагодини у Србији и беше уредник листу „Ослобођења“ који у Србији излази. Он беше искрен пријатељ народу своје и свима људима на свету и вођа странци у Србији, која каже: Сви за једнога а један за све. Светозар Марковић беше човек редкога дара и оштроумља и својој ствари служио је највећом оданости, пожртвовањем и заборављањем на самога себе. Народ је у њему много изгубио а другови његови још више, но они не малксавају, и овако дижу спомен своје другу: „Барјактар је пао, пишу они, али се барјак високо вије светао као вазда. На њему је једна врпца жалосница више: у толико је приметнији. Радећи да наш барјак никад самац не остане ни да нам потамни, ми ћемо дићи светао спомен своје пријатељу, који нас је толико волео и почитовао, напред, мушки и јуначки, на посао, радимо, одужимо се народу својим поштеним радом и тражимо своју срећу у његовој!“

НАШИМ РАДЕНИЦИМА.

Доидуће јесени биће изложба рукотворина и пловина у Новом Саду, коју је покренула управа немачко-мађарске радничке задруге која овде од дуже времена постоји.

Почем у Новом Саду имаде Срба ђетића како на погледу рукотворина тако и пловина, то сам рад рећи, да нам овом приликом ваља да ноге стати, те рећи на јесен

страпом свету, да „политичка хидра“ Нови Сад, да „српска Атина“ Нови Сад, није задња, ни на погледу промета и радности.

Има у нас цвет баштована, чувен до Пеште и Букарешта; има у нас воћара, чаје је воће и Берлин видео; има у нас сабова, опанчара, казанџија, који се у уметнике бројати могу, још је у нас смока и стоке, којим се на далеко ране, још је у нас ткаља и предиља, да наши ћилимови могу о персиским на пореду, а наше рацко платно с цариградским на једнако, још је у нас стада и кованлука, бујне вуне и сладкога меда, ту је вино, бермет, шљивовица, одликовано под туђинским именом у туђему свету.

Што је боље од бољега на изложбу — нек се знаде српска госпоштина.

Ово није политичка није партајна, није ствар народности, већ образ културе и промета, производ: ума и руку, де се огледа на предност људског дука, воље и снаге.

Па зар да ми у нашем гњезду, наше „тиће“ не покажемо?

Заото коловође рада и раденика, чисте свести и добре воље, образујте одборе и пододборе прикупите око себе заступнике рада и промета, покупите што је у нас најлепшега, да странци и туђинци познаду нас и на овом пољу као „прваке“ јер иначе и срамота и гриота: код брашна и масти без погаче остајемо.

Емил Чакри.

О ИЗБОРУ ПАРОХА ПО СЕЛИМА.

Из Хрватске добили смо од свештеника једног, пријатеља свога и народњег, писмо које ради важности садржаја његовог износимо на јавност.

Писмо гласи:

„Поштовано уредништво пита ме последњом прликом, зар сте ове год. заборавили на нас? и тиме ми даде повода, да му одговорим ово ниже:

„Нијесам ја заборавио вас, нити народа нашег, нити његових листова и књига, него ви доље заборависте, воће нашег народа заборавише на своје добре пријатеље. Кад су наше иначе сваког поштовања достојне воће на сабору српском таково стање створиле, по ком је сад добар свештеник искључен од сваке заслуге и бољег ухљебија; то онда морам и ја, а ваљда ће овакових још много бити, и на све друго заборавити, и то не хотимице, него што се баш мора. Кад вам кажем, да имадем сад 6 живе, аштовећ школу посјеђује — 4 дјеце, са слугама управ десеторо а парохија од 3-ћег реда — 600ф., онда ваљда ми неби ни замјерили, пак да никада књиге у шаке неузнем. Но немојте мислити самном, као што наши честити листови о свештенству обично мисле. Није ми аутономија наша мрска, него као зеница драга и мила, али по нашим аутономним законима, ваљало би да сви право радимо, а тко неће, ваљало би га принудити. Рећи ће те, овај ево нишани на изборе пароха, па још којекакве мисли могу с вама овладати. Али ја управ држим избор пароха код још неразвијених обћина за најгоре, најпогубније по живот народни средство. Неваља споређивати Пеште, Новог Сада, Земуна Г. Карловца са селским парохијама. У престога човека увјек ће бар с почетка, у садашњости, јер код њега

будућности нема, свештеник кавгаџија, незналица, пијаница, е ма у правом смислу убица свега добра у народу, имати првенство пред свјестним за просвјетом оданим свештеником.

Ево у кратко ћу вам приповедити! на Ивандан пр.г. сабере се у — црк. скупштина, и ја урођенац понудити се дам њој ва пароха. Е пак каков доби одговор? Ја кој сам управо у себи држао, да уживам повјерење у народу, ће ме позна, доби једногласан негативан¹ одговор, да ме никада за пароха примити неће, пошто су дочули, да сам ја на мојим првим поштама, што се тиче ушколовања, и пригонења дјеце на науку строг; та ви би нам, веле још и дјевојачку школу завели, и т. д. све оно мени за ману узимајући, што изображен за праву и најпрву своју дужност сматрао би. А ваља овде споменути да су управо пред и после те кобне црквене скупштине, била два свештеника, која су за себе кортешујући, моје врлине простом народу као убилачне мане представили. Прост човек воли кад му парох ништа о школи не, ће да говори, нити ако каква надршкола има никада у њу неуће.

Посље те скупштине, можете мислити, како је мени било, кој сам за прво моје љубимче: мој српски народ држао, а сад тако од њега предусретнут.

Дакле избор пароха у простим селима, није цјелисходан, а бога им немислим ни калуђерима опет повратити га, него цвијет народа — интелигенција на епарх. скупш. могла би упразњене парохије попуњавати.

¹ реч латинска долази од речи негаре значи одрицати овде значи противан.

Ено у „Застави“ читам, да се у неким селима пред избор пароха увелико кортешује; а што би сте рекли овде. Овде само путем безсрамног кортешовања парохије се добивају. Е сретан им пут, мила ми је ова моја мала парохијца, која ме ништа не кошта?“

На свршетку овога дописа неможемо пропустити, а да не приметимо, да у њему има доста жалосне истине, али што ко са својим

иметком, са својим правом, неће добро да управља, тај иметак то право одузети му, то недопушта ни правда ни закон. Наше је гледати, да народ обавешћујемо, да сазна одакле му корист, одакле штета иде. То споро иде; али зар за то што нова млада, нова мешаља, два триред лебац поквари, да јој не дамо да га сама меси.

Чувајмо се само очајања, јер кад у то паднемо онда смо свршили. У.)

О В О Ћ А Р С Т В У.

Кад од дивље и опоре воћке начинимо племениту и укусну, зове се *облагорођена воћка*. Између дрвета и коре постају сваке године нове ћелијице, које се зову *прстенци*; а и кора се изнутра све нова и новавата, — то је *лика*, *зелена кора* или *подкорњак*. — Кад се дакле дивља воћка облагорођује, морају се те ћелијице на дивљаци јако спојити са ћелијцима уметнуте, благородне гранчице.

Кад међемо у дивљаку благородну гранчицу заједно са пупама (очима), то се каже: *облагорођење са гранчицама*. Лети пак, кад око Видова и Илиња — дна потече у дрвету снага изнова, међу се само *пупе* или *ока* (са нешто мало коре); то се каже: *очење*.

Са гранчицама се благороди сад с пролећа, и ради се непрестано, док год дрвеће не листа.

Благородне гранчице треба дакле још за рана сасећи, приправити и чувати, да не истерају. Оне се секу већ око три јерарха, пак док не устребају држе се закопане у ладовини (где сунце не допире) и где неће промрзнути, дакле гдегод испод зида, у подруму, у коморици ит. д. — Гранчице се сасеку са здраве гране¹⁾, са врха или са сунца, јер су ту најзрелије; то су лањски латораста, стоје на крају, увек су најлепши, најчистији и најсветлији. Само из нужде могу се употребити и старије гранчице, двогодци нпр. код неких трешања.

Ове би гранчице требало, да свако сам себи сече и добро да пази, или да се повери искусном и вештом човеку, јер није саветно у томе се ма коме поверити.

Ко неможе у своје месту добити каквих особитих, племенитих врста, може их донети и са стране; само нека се онда замотају

у нешто влажну маховину, кучину, платно и тако што.²⁾

Чим јаки мразеви попусте, време отопли и сок у дрвећа крене, може се већ отпочети са облагорођењем. То бива код нас обично око 40 мученика; кадкад и 2-3 недеље раније, а и нешто доцније, као што ће чини ми се овог пролећа бити. —

Са гранчицама се облагорођује:

1) У цео *расцеп* или *процеп* (каламити) се каламе оне дивљаке, што су бар с палца дебеле, а и нешто дебље. Дивјака се претестери на месту са чистом кором, педаљ или два над земљом; претестерисана се површина општрим ножем углади; сад се пањ расцепи средом у дужину за 1 палац; у пукотину се уметне нож или дрвени клин, да остане разглављена. Сад се оцече благородна гранчица са 2-3 ока; испод доњег ока (које обично изнутра стоји зато, да израсте лепше и правије стбло) се дужом заопштри гранчица као сечица у ножа; и с лева и с десна се кора сасече, те изгледају обадве стране као ребра у ножа; само се са четврте стране остави кора читава, те изгледа као тупа страна у ножа. Гранчица се сада умеће у расцепљен пањ тако, да јој и сечица и ребра у расцеп уђу; леђа са кором треба да су баш на крају пукотине. Ту треба највећма пазити, да се *зелена кора* благородне гранчице са свим споји са *зеленом кором* у дивљаке. — Где је пањ дебљи, може се и на други крај једна гранчица уметнути; ту нека је онда доње око на поље окренуто.

Сад треба пањ стегнути *кампом* или *ликом*; обавде се пукотине и претестерено место добро замажу *калем-воском*³⁾, да не про-

¹⁾ Код нас се држи, да се те гранчице баш морају сећи само са оних воћака, које су већ родиле; то не стоји. Исто се тако могу (а и још лепши) латораста наћи и на младим воћкицама, које још родиле нису, само ако већ унапред знамо, каква је фела, кад успева итд.

²⁾ Види у овом истом броју мој „Позив.“

³⁾ Калем-воска има двојаког; један је увек мекан и течан као (скорашњи при сапун), а други је тврд. Мекани се прави овако: узми 1 *ф.* колофоне и растопи је у земљаном суду над жерицом; сад уски унутра још јака шпиритуса 8—10 лоти, и добро измешај једно с дру-

дре ни киша, ни ветар, ни припека у нутра. Кад год би воска нестајало, треба га непре- стано дометати.

гим. Док је још вруће сасни у плехане кутије и остави на ладовину. Тврди се прави овако: $\frac{1}{2}$ *℥* колофоне $\frac{1}{4}$ *℥* жута воска, $\frac{1}{4}$ *℥* лоја помешати и истопити у земљаном суду над ватром; кад се с ватре скине успи брзо у лонац још $\frac{1}{4}$ *℥* густог терпентина и промешај. Сад сасни сву ту смесу у чинију пуну ладне воде, те направи калуце, шипке или шта волеш.

2. У *полак расцепи* се калеми исто тако само се пању једна пола разцепи, а друга остане читава. Овакви пањ пре зарасте и мање болује.

3. У *страну* се калами исто као и код 1 само се пањ не процепи средом, већ близу краја. Који је пањ дебљи, тај се може и 2 и 3 пут процепити и толико (или 2 пут толико,) благородних гранчица уметнути.

(Сршиће се.)

У ОПШТИНСКОЈ КУЋИ.

По налогу кнежевом чита бележник закон о бирачком праву.

(Наставак.)

10. Они, којима је на рекламацију или на приметбе средотачни одбор донео одлуку, могу предати свој позив (уток) председнику средотачног одбора за 10 дана како је одлука изметнута на јаван углед, а они, којима је по § 49. достављена одлука, за 10 дана од дана доставке. Призови треба да гласе на краљ. курију, морају се писмено предати и могу им се и нови докази приложити.

Средотачни одбор може на призив и на доказе учинити и своје примедбе па с тим заједно подноси призив кр. курији. (§ 51.)

11. Краљ. курија пресуђује призове у савету од 1 или 5 чланова. Том су савету председници: председник унишног (касационог) суда, председник највишег суда, кад што под- председник унишног суда, и по реду наименовања приседници највишег суда.

Курија сваке године месеца јануара бира у пуној седници тајним гласањем остале чланове саветима. Ако затреба, ти се савети могу саставити и за трајања године. Ти савети доносе одлуке бирачког даљег испита у пуној седници. Министар правде одређује курији за њену радњу пословни ред. (§ 51.)

12. Средотачни одбор исправља списак бирача по одлукама курије, па га коначно склапа по формулару који одреди министар унутрашњих послова. Један веродостојан примерак овога списка шаље се министру унутрашњих послова, а од сваког изборног среза шаље списак бирача бар у једном примерку свакој вароши, великој општини и бележничтву тога среза. (§ 52.)

13. Кад се исправља годишњи списак, онда средотачни одбор ваља тако да ради, да се привремени списак најдоцније 5. јулија по списку §. 43. изметне на општи углед.

Молбе ради исправке списка могу се предавати сваке године од 5—15. јула, а на то примедбе примају се од 16—25 истог месеца. (§ 53.)

14. За годишње састављање списка ваља да се обдржавају ови рокови:

Средотачни одбор завршује своју у §. 48., 49. и 40 прописану радњу до 1. новембера, и поднаша курији. Курија пак дужна је поднесене јој ствари до 15. децембра одлучити и средотачном одбору натраг послати.

Коначни списак бирача саставља се и разашиле (§. 52.) до 30. децембра сваке године. (§. 54.)

15. Тако исправљен списак бирача вреди за календарску годину што долази после те исправке. (§. 55.)

Д. О избору посланика.

1. За избор свију посланика по Угарској одређује министар унутрашњих послова рок од 10 дана на тај начин, да од дана, кад се о томе изда наредба у званичном листу, има још 30 дана до последњег дана избора, а да од завршетка избора има 10 дана до отварања државног сабора. За одређених 10 дана морају се свршити избори у сваком бирачком срезу (§. 56.)

2. Средотачни одбор у течају тога рока од 10 дана одређује дан тих општих избора као и међувремених избора тако, да се опште избори у истој области или вароши одреде и један дан, а за међувремене изборе одређују државни сабор рок тако, да од дана донесене му одлуке или од дана осујећеног избора до дана кад се почиње избор, несме проћи мање времена од 14 дана, а више од 24 дана. (§. 57.)

3. Код општих избора средотачни одбор држи своју седницу како се краљевска завивна наредба у седници дотичне области прогласила, другог дана после те седнице, код међувремених избора по варошима за 3 дана, а по другим областима за 8 дана како је стигао позив од државног сабора, а кад

је осујећен избор, одмах како прими извештај о томе.

Том пригодом нареди што је потребно па у сваком бирачком срезу бира председника, бележника и потребне заменике за обављање избора (§. 58.)

4. У оним срезовима, у којима број бирача не прелази 1500, ваља да се састави једно изасланство за скупљање гласова под

председништвом изборног председника. Тада се бира и изборни председник, председнички заменик и заменички бележник.

У срезовима, где има више него 1500 бирача, састављају се два изасланства за купљење гласова и осим изборног председника, који је изборни председник једном од изасланства, бира се још један председник, два председничка заменика, два бележника и два бележничка земеника,

РАЗДЕЛЕЊЕ И ЗАОКРУЖЕЊЕ ЖУПАНИЈА У ХРВАТскоЈ.

Поджупанија са седиштем у Беловару има следећих 14 обћина:

Шитомача са 7 м. на 1 м. 6987 јут. и 1059 са 5991 стан., Клоштер са 7 м. на 1 м. 8272 јутра и 624 хв. са 6017 стан.; Будровац са 4 м. на 6450 јут. и 356 хв. са 2357 стан.; Фердинандовац (1 место) са 2884 јутра и 1127 хв. са 1384 сна; Калиновац (1 место) са 3917 јут. и 1314 хв. са 1853 стан.; Ђурђевац (1 место) на два м. 193 јут. и 819 хв., те 5626 стан.; Тројство са 23 мј. на 2 м. 1841 јут. и 1301 хв. са 6026 стан.; Капела са 26 мј. на 2 м. 6613 јут. и 767 хв. са 6507 стан.; Гудовац са 21 мј. на 2 м. 7049 јут. и 1366 хв. са 7613 ст.; Иванска са 16 мј. на 2 м. 8420 јут. и 1201 хв. са 5447 стан.; Северин са 15 мј. на 3 м. 8274 јут. и 920 хв. са 6726 стан.; Рачу са 12 мј. на 1 м. 5221 јут. и 74 хв. са 5389 стан.; Велики Ђурђевац са 13 мј. на 5 м. 1229 јут. и 245 хв. са 6356 стан.; те Грубишнопоље са 17 мј. на 3 м. 9579 јут. и 1270 хв. са 6046 становника.

Поджупанија са седиштем у Пакрацу има следећих 7 обћина:

Велике Бастаје са 14 мј. на 2 м. 8682 јут. и 152 хв. са 4209 стан.; даруварску вањску са 25 мј. на 5 м. 4469 јут. и 261 хв. са 9795 стан.; Дарувар (трговиште) са 1133 јутра и 1584 хв. са 1101 стан.; Уљаник са 12 мј. на 3 м. 1137 јут. и 482 хв. са 6684 стан.; пакрачку вањску са 21 мј., на 3 м. 9394 јутра и 1224 хв. са 6173 стан.; Пакрац (трговиште) са 2413 јут. 1485 хв. те 1721 ст. и Буч са 25 мј. на 3 м. 7808 јут. и 373 хв. са 4351 становником.

Поджупанија са седиштем у Пожеги има следећих 8 обћина:

Орловац са 34 мјеста на 2 миље 5898 јутра и 669 хв. са 4367 стан.; Церник са 14 мј. на 2 м. 2544 јутра 455 хв. са 5789 стан.; Брестовац са 13 мј. на 1 м. 6070 јут. и 1295 хв. са 3012 стан.; Плетерницу са 18 мј. на 1 м. 8718 јут. и 301 хв. са 3555 стан.; Велике Михаљеце са 35 мј. на 4 м. 920 јут. и 418 хв. са 6952 стан.; Каптол са 22 мј. на 2 м. 8168 јут. и 269 хв. са 4300 стан.; Бектеш са 21 мј. на 4 м. 1305 јут. и 464 хв. са 5399 ст.; те Рушево са 14 мј. на 2 м. 613 јут. и 1560 хв. са 3026 становника.

ИЗ ПРИВРЕДЕ.

ШТА НАМ ВАЉА РАДИТИ.

(ПРАВО ПРЕШТАМПАЊА УЗДРЖАНО.)

(Наставак.)

Овде ми је рећи и о сејању детелине.

Баћа Штева давно је увидео корист сејања детелине, јер зато фетерова крава више млека даје него Штевина, комседу (суседу) Мишки чили је коњ од Штевинога, а све из узрока што се детелином ране.

Детелина има више сорти, но по нас најзгодније су мађарска и францеска луцерка.

Добра детелина у доброј земљи, чувана и негована, може најмање десет година устрјати. —

Детелина хоће чисту, ситну, снажну земљу, добро старим ђубретом нађубрену, де је одвећ црна земље, ваља је пепелом, песком или кречом измешати.

Детелина нетрпи апту, зеље, дивјак, паламиду и другу коровину, она је немеш међу травама.

Детелину је сејати или августа, или фебруара-марта понајбоље.

Сеје се чиста; или смешана; зобљу, јечмом, житом; најбоље је после ране посејати је, те је само овлаш повлачити, када скинеш усев — ето готове детелине.

Пре сејања детелине ваља њиву подрљати, а по сејању повлачити, поваљати, или преко ње стадо оваца претерати.

Прво коло детелине ваља ома покосити, ма неједнака и нечиста била, код позвије ко сидбе ваља пазити кад је најснажнија, боље и старију него сувише младу.

Детелину једе радо свако живинче, коњ, во, крава, теле, овца, свинче, шта више и сама перад, нарочито гуске, ћурке, патке, и од ње се јако гоје.

У први ма детелина се недаје марви сама, но на полу сувом раном смешана, нарочито житном сламом.

Емил Чакра.

(Наставиће се.)

П О З И В!

Народним свећеницима, учитељима и сваком пријатељу воћарства јављам, да сам се снабдео гранчицама првог европског воћа, које су француске, талијанске и немачке воћарске скупштине препоручиле за неговање и подизање у велико народима јужне и средње Европе.

Све ове врсте подижем и подизаћу овде, у равници на иловачи, помешаној са прицом и пескуљом; а да би дознао, како би ове особито племените врсте у бреговитим пределима напредовале (где би временом истисле сво хрђаво и кржљаво и опорно воће, што се тамо налази), то позивам народ, учитеље и свећенике из брдовитог Срема, Вачке и Баната који могу, имају и умеју где облагорођавати воћке, да ми се што пре пријаве и назначе чега потребују, како би им могао послати поштом *гранчица за пролетње облагорођивање*.

Будући сам и ја добио већину тих племенитих врста на поклон, које од „Хрв. Слав, господ. друштва“ у Загребу, — од Др. Ед. Лукаса управитеља помолошког института у Рајтлингену (Виртембешка), — од Розентала из Беча, а које од воћарских друштава у Ерфурту, Фрауендорфу, из Чешке итд. то

ћу и ја споменутој браћи и школама гранчице *бесплатно* слати, колико ми год достојало буде, но о трошку поискачевом.

Имаћу за издавање од сваког воћа околико врсти: *јабунка* 38; *крушака* 41; *трешања и слатки вишања* 26; *шљива ока* 19; *бресака* (међу њима и са балканског полуострва) до 20; *најсија* 8; *лешњикова* 10; *смокава* 2; *мушмула* 2; *гуња* 3; *кестен* 1; *бадежа* 2; *огрозда*, *малина* и *рибизли* по 10 *врста*.

По сваки поискач нека се обвезе, да ће послате странчице каламити и приденуто име сваке врсте очувати на воћци, док плодом не уроди; а онда ћу већ кратки опис од сваке врсте поискати.

У Србобрану, на чисту среду 1875

Јован К. Борјановић
нар. Учитељ

*) Саопштавајући овај позив ваљаног и вредног учитеља Србобранског, (Ст. Томашког) који се свом душом одао на подизање воћарства у нашем народу, радујемо се што, примајући понуду његову раширеним рукама, можемо јавити да је задао реч србобранску, да ће у овоме листу што чешће свој рад и своје искусство у поменутој врсти економије и иначе износити. У)

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

Нови Сад 4. Марта Цена је рани на нашој пијаци као што сам и прошле недеље јавио само је кукуруз у 10 н. скупљи

У Руми 1. Марта. 14. фебруара о. г. беше овде састанак трговаца одавде и из Ирига и Каменице, да се говоре о томе, како би се израдило, да се што пре сагради жељезница од Пеште преко Суботице, Новог Сада, и Руме у Земун. На састанку изабран је стапан одбор, коме је председник гроф. А. Пејачевић и перовођа Светозар Николајевић. Гроф Пеачевић је поклонио друштву, које ће жељезницу градити колико треба за пут преко читава његова снајлука, који је дугачак миљу и по, а општина Румска поклонила је место за станицу. Чујемо, да је и Земун поклонио 20 ланаца земље за станицу, и да

је друштво, које хоће да гради жељезницу за тај посао задобило неку знамениту банку енглеску, која је већ послала инжењире да прегледају пут куда ће жељезница ићи. Још имам и то да јавим, да је припрема за грађење жељезнице од Земуна до Сиска већ готова. Жељезница ће се та градити из крајишког фонда, који има 27. 500 ланаца шума које вреду 30. милиона и 5 милиона 461 хиљаду и 18 фр. и 58 н готових новаца. Дакле ако Бог да, скорим ће зарвати ватрени коњ на пољанама равнога Срема. Кириције на кантару испод Града закукаће као оне негда на ану у Новоме Саду, када је први димшић крај Новог Сада пропловио, али ће им тај ватрени коњ трипут околико донети колико односи само ако са првим возом *кочијашку* им лењост однео буде.

ДОПИСИ „ГЛАСУ НАРОДА.“

Петрово Село на Тиси. Допустите г. Уредници да у пошт. листу изнесемо „дело на видело“ за то што је опште природе; а како је на жалост у нашем селу многог трулог — не бил' јавност била лек, У

овоме листу била је реч о избору цркв, општине, ал како незадовољни учинише призив, тужбу, налазимо за нужно *већ* и *власти ради ову ствар* боље расветлити.

Први дан по новој години слеглоше се 13, словом тринајест скупштинара прк. да „превиде“ рачуне таторове и да „наред“ како ће постаром да остане све. Где у месту 30 избратих скупштинара, и преко 450 бирача способних постоју — ту хоће 13 добри људи да обаву онако из небуха и преглед рачуна, и обнову или, потврду као што рекоше и татора и општине! На глас овај — поднесу изабраници бирачки писмен позив — и предлог председнику да, пошто је периода шесто годишња скупшт. истекла овај, — са одбором нов избор нове скупштине у смислу закона обави. Овај их поднесак задржи од умилљеног дела — и по кратком шеврдању пристану на предлог бирача, изразу се, да се скупљени сматрају као конференција бирачка, и ту се углави, да постојећем одбору прк. дода се неколико бирача у помоћ за обаву избора. Одбор учини попис бирача, закаже дан избора, све учини у смислу закона.

Међутим до 50 свесних становника и бирача, осећајући преку потребу да је нужно, на управу како општине, тако и црк. имања изабрати вредне, поштене чистих руку људе, скупе се на два дана пред избор на договор, ту се сложе на која ће лица сви једнодушно свој глас дати; и ту се удари први темељ лепој ерској слози, која беше за читаво по столећа растурена, сарањена, од рођених синова ерских, ал' лакомих себичњака, а понавнише са худог понашања једног „старог“ који понује од одкакоје, само раздор, и служи, мешто добро по позиву свом — за свој ђеф, само сплетки и злу опаку.

А, кад овај „стари“ карон виде, да хоће да засијне потавнело сунце истине и правде, поштења и лепог напретка, а он потеже по селу, по љутој зими и глибу каљавом, те наговарај људе „не бирајте капуташе“, и удари хулити њему само знаним начином све, шта је честито, и све што је зановљено народним сабором. Залуд труди, људи упутише „старог“ да своју службу служи кад је оздравно, где дотле непоуздана крока беше. — Тако рекоше и још додаше „Ми ћемо чинети по закону и души, а све у љубави и слози.“

Дан је избора, скупљају се бирачи; муте се очи у старих одборника, „стари“ се усгумарао шурује и, где мудрости, да би се зар тргли бирачи и повукли кћућама својим, — ту поиче где непосејан учитељ да чита закон које бирач, коли не. — читае је шта је хтео, а тумачио је како је хтео т. ј. како је упућен од „самодржне комисије“ која би рада до века да влада. Није чудо људи слаби, а подгрејани „старим господином — да недаду до капи могућности.

Бирачи из разлога што је рок свакој рекламацији истекао — а. и зато што тај старовољни одбор рекламацију писмену, против подпредседника скупштинска као криминалисте, као закасњену веле — није примио, пређу на дневни ред, т. ј. заштиту њих по закону нуждних десеторица гласање. Гласање одпочето. Живо се ради. Што по реч „Секу Турци секу и хајдуци“ нишу старци нишу и млађенци, обе војске љути бојак бију по закону уставнومه. Дахијска је мала чета, чета мала, обећање веле; недајмосе! Изгубићемо се! ако нам цркву — узмеду из руку (: мислили су новце прев:) ал' залуд мука, слаба рука дршће зар с' аманета туђа. —

Бистро око, чело ведро у честита света, куд камо велика већина бирача верна задатој на збору речи, — непомично славно задатак свој врши. Хитре руке чисте, — свежа душа ведро. Поштење и истина и овом приликом сјајну одржа победу.

Гласање је трајало „одјутра до мрака“ тако рећи, и није та стара странга улагала икаква протеста, но се очајанички борила, да се одржи, и истом онда, када је нова скупштина проглашена а главари чете заваране, диглоше се на тужбу. Да су они сели на столицу — „по закону би“ и за њих избор текао. Ал' су пропали и где живи остали! Те рекоше сутра дан хајдемо браћо г. Проти, одма да дође наново да бирамо, и вотираше једногласно десет воринти дијурне нату целј. И ово је мудра управа оног истог „старог“. Непоможе овај корак. При-

скачи обмани „казао је г. прота да не дамо, — да не предајемо, ништа,“ док он недође. Тужба се гради, људе подписују који незнају — нашто, јер се такови позивају који ће слепо веровати бог те пита где скованој „инштанцији“, ишли су г. учитељ чак у друго село да направе ту дерну тужбу.

Неда бивши председник ново изабраној, конституираној, и код епер. власти пријављеној скупштини списе ни рачуне, ни он, ни татор; татора зар случајно похарају и однесу приличну своту цркв. новаца (: овај се дан два пре пијан хвалио како има дуката и т. д.): татор живи у надежди да ће му ту штету св. црква опростити.

Одбор тужи пол. власти обојицу зато што не предају рачуне, — ови зар заплетени као пилад у кучине, траже заштите чак код владике.

Шта ће сад бити то само ваљда вогош, моја, ба'ба зна!

Овде би могао бити крај овој приповетци, ал' кад сте ме слушали доведе допустите да кажем и узрок зашто се држе тако чврсто св. цркве, односно готових новаца цркв. ти „стари“ кесомузи.

Моја, стара скупштина закључи, да председник носи у бечејску штедионицу 2000 ф. — Моја честита негда — старина, зар по одобрењу, двојице ли тројице, мете једну хиљаду у штедионицу, а другу у свој ден, те пошири свој салаш за ову, — без, чујте добро, да му је овај зајам одобрен. До избора, а тешко и данас даје вратно; — овај се човек јако одупрео и овај је ишао као што кажу владике да га заштити од „јеретика“.

„Стари господин“ нашао је недавно за нужно од једног „хаузирера“ купити три одежде, и чрез татора у готову новцу са бљизу 400 ф. исплатити, без закључка скупштинског и без потребе за преву. Одјејанија довољно је у цркви, али се тако хтело и тако је било. Онај први као председник човек богат узео је 1000 ф. док сиромашнијим људма није се могло помоћи са 50 до 100 ф да им чивути коње кола, да, и сам кров с' главе непродају, и често огњиште им раскопа се. Овај други харчи новце своје вољно на непотребне ствари док је црквени брљв трошан тако да је после сваке кише пуно воде на цркв. тавану. Сиром човек моли 10 — 20 ф. да зарани породицу своју ал' му татор вели: однео је моја, рано — председник новце, да лицитира јарош; напротив ставља се на протокул' „знамо да неће вратити ал' ће мо да дамо“ и тако учинише ти стари скупштинари и дадоше новаца у зајам на неврат, — рођаку „старога господина“ газдарице. Таки су ти што их људи нехтедоше и у клонише са управе, и то су ти што хитају на тужбу проти и владици, и ти ће бити од бирача свију и од њима мрског или мрска „капуташа“ на „керну“ достојно дочекани, и питаћемо се пред изасланством којег тако жељно очекују, за дела и недела, и видићемо чије ће поштење, — чије ће око у сунце истине, отворено погледати.

Питаће мо тог „старог господина зашто деце цуни бирцузи беху (не само момака и девојака него у нашем селу и деца од 12.—14-те године похађају бирцузе и мушка и женска) на крстов дан у очи св. богојављења кад се вода свети у бирцузи покрај свирца грехотно банче, — зар је господину прече против два три „капуташа“ што их је свега независних у месту, — прост народ распаљивати, него св. цркву и благонаравије пастве своје чувати кад је већ старешина у цркви. О ал' стари грешник — није сејао свог века, бољег духовног семена, — како је сретан да је доживео лепи плод. Ал' стани стари дошао си сад баш на прави „керн“.

Ави браћо бирачи који сте прегнули да се отресе село — општина, најгорег зла неслоге, и себичњака на управи општег добра, будите људи изтрајни, најилеменитија је борба у животу човекову борба за поштење.

Хоћемо и ми „истрагу“ наравно не једнострану — а том приликом ће мо говорити „ни по бабу ни по стричевима, већ по правди Бога истинога“.

ПОДЛИСТАК.

ТАКО СЕ ВАТА.

(Догађај из 1848. године.)

Ту скоро изишла је у Пешти једна књижица, коју је написао човек, без кога 1848. године у Мађарској ништа важније догодило се није. Из те књиге ћемо да преповедимо ово:

„У Италији, тако пише тамо, није ишло најбоље. Радецки је искао војске; али од куда ће бечка влада, да му даде?”

Онда се диже Бађани. (Бађани је био онај министар председник, који је 1849. године у Пешти стрељан.) Он сакупи цело министарство, каза, како је Радецком тешко и како је у опасности великој и предложи, да мађарско министарство пошље једнога министра краљу у Беч, и да му понуди, да Мађарска пошље помоћ аустријској војсци у Италији то за први мах кроз 4 недеље 25.000, под тим условом, да краљ призна нове законе у Мађарској.

Бађани је тако одлучно и основано говорио, да је и Кошута за то задобио, те је једногласно решено, да сам министар председник што пре с понудом у Беч иде.

Бађани је још тога дана одпутовао, но краљ Фердинанд беше као обично болестав. Он је дакле морао ићи надвојводи Лудвигу,

но овај га тек други дан пусти преда се, Надвојвода Лудвиг саслушао је министра председника до краја, и није му говор прекидао, али што је овај дуже говорио надвојводи се чело све већма мрштило. Дуго је надвојвода ћутао, кад је Батањи свршио и напослетку га је запитао: У чије име говорите ви, грофе?

„По једнодушном налогу целокупног министарства мађарског.“

„Ви много нудите, грофе, — али и много штете, пошто је његово величанство цар и краљ болестав, заповедио ми је, да сваку важнију ствар у породичном савету нашем претресем и како овај савет нареди онако да радим, притрпити се дакле господине грофе, још неколико дана и ја ћу вас известити о томе шта је породични савет закључио.“ (И данас и навек у озбиљним и опасним приликама краљеви се са својом фамилијом договарају, јер престо држи фамилија владаочева за фамилијарно добро те, де се престола тиче, хоће и она да говори. У.)

Бађани, који се тешко борио у души, док се на тај корак одлучио, остао је у Бечу, чекајући на одговор.

(Свршиће се.)

Д И С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ,

Кандидати за нов избор посланика на сабор угарски већ се траже и јављају. У старо-Кавишком срезу има их три четир, међу којима Сенћански судија Ђорђе Зака а и народносна странка креће се на рад. Вођа јој је веле једне мађарске новине Милутина Татић. Ми незнамо за другог Милутина Татића осим овога код судбеног стола у Новоме Саду, и чудо нам је да он може бити вођа у Старој-Кавижи, седећи у Новоме Саду. У Чакову је кандидат Пренел и цаји. У Дебрецину министар Тиса. У Шајкашњем баталијону јавља се Стратимировић, но ту је Лаза Костић.

— У Народној скупштини у Београду поднесен је предлог од њих 61. посланика, дакле већ већине на скупштини, да се свештеници више пута женити могу. Предлог је упућен с највећим одушевљењем законодавном одбору и назначено је да је врло хитан.

— Заступници народности држали су у прошли петак конференцију у Пешти, на којој нису били Милетић, Полит и Костић, и закључили су, да подпомажу нову владу, надајући се да ће ова бити правична народностима.

— Њ. Величанство се креће 22 марта у Далмацију. У Трету ће се бавити један дан. Одатле ће у Млетке де ће се састати са краљем талијанским. Ово је први пут, од како су их Талијани добили да наш Цар иде тамо. У Задр стиће цар 28. марта,

— Гласа се да ће бити потврђени они велики жупани, које је влада хрватска препоручила. ма да су народњаци. Који су још се незна.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Нарастос Кости Тријековићу) давало је у Слатина позорно друштво Ђорђа Пелеша уз велико саучешће народа.

(Селсна публикација.) Једном Шваби нестане опаклија. Дође у српско село, плати кнезу да се то публицира. Добошар оде пред првву и добује овако; Ђуди! Овај поштени шваба (показујући на њега руком) изгубио опаклију. Ко је нађе нех скине јаку, па нех направи капу, нех опаклију да у боју (фарбу), па нех је носи као своју, јер се поштени Шваба јако срди; а Шваба незнајући српски, задовољан са публикацијом, натуче при крају добошаревог разгласа: „страфо срдим.“

СВЕДОЧБА.

Овим истине ради тврдим, да сам од г. Угљеше Крварића из Ст. Бечеја као заступника фабрике Рапове из Гелингена односно филијала у Њигри сејалку од 13 реди купио, која ј. због свог изврсног квалитета и агодне употребе одлично повазала, због чега г. Угљеше Крварићу најтоплију захвалност изјавити, и фабрикат економима за најбољи препоручити морам У Ст. Бечеју 20. фебруара 1875.

Марко Стефановић
економ из Перлеза.

ВЛАСНИК „ЗАДРУГА ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ.“ — уредник Нанта Поповић.